

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____

Педагогіки _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
транспортного і будівництва

Кузьменко С.В.
“ 29 ” 07 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

магістр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Транспорту і будівництва	27-Транспорт	274-Автомобільний транспорт	Автомобільний транспорт

Северодонецьк – 2022

Розробники: Олексієнко Оксана Григорівна, доц., д.п.н., доц.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії):

педагогіки

(назва кафедри)

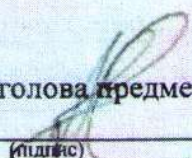
Протокол № 12 від 28 06 2022 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії):

Шевченко Г.П.

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри (голова предметної комісії факультету/інституту для якого викладається дисципліна) (Климаш А.О.) « 27 » 07 2022 року

(підпис)

(прізвище та ініціали)

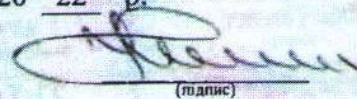
Схвалено методичною комісією факультету:

транспорту та будівництва

(назва факультету)

Протокол № 1 від 29 07 2022 р.

Голова методичної комісії:

Уваров П.Є.

(прізвище та ініціали)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Профіль дисципліни (мета, предмет, завдання, знання і навички)

Метою викладання дисципліни є формування у студентів системи знань про сучасні тенденції розвитку педагогічної теорії та практики освітнього процесу у вищій школі, ознайомлення зі специфікою та особливостями професійної педагогічної діяльності викладача вищої школи.

В основу викладання дисципліни покладено системний, культурологічний, аксіологічний, феноменологічний, синергетичний та особистісно-діяльнісний підходи, які передбачають розгляд педагогічних проблем у контексті соціокультурної ситуації, погляд на освіту й виховання як на складники культури нації, людства. Програма складена з урахуванням принципів культуровідповідності, єдності загальних та національних цінностей, особистісно-орієнтованої освіти.

Метою проведення лекцій є забезпечення достатнього рівня теоретичних знань про загальні основи педагогіки вищої школи; сучасні стратегії розвитку освіти, закономірності навчання і виховання студентів, а також їх наукову і професійну підготовку як спеціалістів відповідно до вітчизняних та європейських стандартів. Метою проведення практичних занять є практичне закріплення теоретичних знань, формування умінь працювати з навчальною та науковою літературою з педагогіки вищої школи, орієнтуватися в колі проблем сучасної освіти та педагогічної науки, дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів і розробка на цій основі шляхів удосконалення процесу підготовки кваліфікованого спеціаліста.

Метою виконання самостійної роботи є систематизація і закріплення отриманих теоретичних знань і практичних навичок у магістрантів; формування у них умінь самостійного пошуку та аналізу наукових джерел; удосконалення умінь орієнтуватися в колі проблем сучасної педагогіки; розширення знань магістрантів із цікавої для них проблематики в галузі педагогіки вищої освіти.

Предметом вивчення дисципліни «Основи педагогіки вищої школи» є навчально-виховний процес та процес професійної підготовки спеціалістів, культурної еліти сучасного суспільства; вивчення закономірних зв'язків, які існують між розвитком, вихованням та навчанням студентів у ВНЗ; розробка на цій основі методологічних, теоретичних та методичних проблем становлення сучасного інтелектуального висококваліфікованого фахівця у педагогічній галузі.

Завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення магістрантів із науково-методологічними основами педагогіки вищої школи, організацією навчально-виховного процесу у вищому освітньому закладі та шляхами його удосконалення, особливостями професійної педагогічної діяльності викладача вищої школи.

1.2 Програмні компетентності

В наслідок опанування даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК01. Здатність працювати в групі над великими проектами в галузі автомобільного транспорту.

1.3 Програмні результати навчання

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

PH05. Демонструвати здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з проблем створення, експлуатації та ремонту об'єктів автомобільного транспорту, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

PH08. Демонструвати здатність відповідати за розвиток професійного знання і практик команди у створенні, експлуатації та ремонту об'єктів автомобільного транспорту, оцінку її стратегічного розвитку.

PH20. Демонструвати здатність до подальшого навчання у сфері автомобільного транспорту, інженерії та суміжних галузей знань, яке значною мірою є автономним та самостійним.

PH22. Демонструвати здатність передавати свої знання, рішення і підґрунтя їх прийняття фахівцям і неспеціалістам в ясній і однозначній формі, представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів, наукових статей, доповідей і заявок на винаходи, які оформлені згідно з установленими вимогами.

1.4 Навчальна робота за дисципліною

Тип дисципліни: обов'язкова
(обов'язкова, вибіркова)

Форми та методи навчання: лекції, практичні заняття, самостійна робота
(лекції, лабораторні заняття, практичні заняття, курсова робота, самостійна робота, тощо).

Семестри: 2
(номери семестрів, коли вивчається дисципліна)

Обсяг дисципліни: загальна кількість годин - 90; кількість кредитів ECTS - 3

Денна форма навчання:

- 1 семестр: лекції – 14 год., лабораторні заняття - - год., практичні – 14 год., самостійна робота студентів – 62 год.; кількість кредитів ECTS – 3, вид контролю – залік
(залік; іспит)

Заочна форма навчання:

- 1 семестр: лекції – 2 год., лабораторні заняття - - год., практичні – 2 год., самостійна робота студентів – 86 год.; кількість кредитів ECTS – 3, вид контролю – залік
(залік; іспит)

Мова навчання: українська
(українська, англійська, французька, німецька).

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою olek18@snu.edu

1.5 Передумови для вивчення

Дисципліни, що забезпечують		
Семестр	Найменування дисципліни	Найменування теми
II	Для вивчення дисципліни здобувачеві вищої освіти достатньо мати базову загально-наукову підготовку з гуманітарних дисциплін: філософії, культурології, психології.	

2 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань	Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання
<i>Тема 1. <u>Роль вищої освіти в сучасну епоху.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Основні характерні риси нової соціокультурної реальності. Актуальність філософії освіти. Сучасні стратегії освіти. Основні методологічні концепції гуманітарного знання.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Роль вищої освіти в сучасну епоху.</i> <i>Стислий зміст.</i> Сучасні стратегії освіти. Визначення основних характерних рис нової соціокультурної реальності. Актуальність філософії освіти. Сучасні стратегії освіти. Основні методологічні концепції гуманітарного знання.	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<i>Стислий зміст.</i> Сучасні стратегії освіти. Визначення основних характерних рис нової соціокультурної реальності. Актуальність філософії освіти. Сучасні стратегії освіти. Основні методологічні концепції гуманітарного знання.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання
<i>Тема 2. <u>Загальні основи педагогіки вищої школи.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Предмет педагогіки вищої школи. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. Вища школи як педагогічна система.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Загальні основи педагогіки вищої школи.</i> <i>Стислий зміст.</i> Предмет педагогіки вищої школи. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. Вища школи як педагогічна система.	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<i>Стислий зміст.</i> Предмет педагогіки вищої школи. Основні функції та завдання педагогіки вищої школи. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. Вища школи як педагогічна система.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання
<i>Тема 3. <u>Методологічне підґрунтя педагогіки вищої школи.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Поняття про методологію вищої освіти. Рівні методології. Філософські засади педагогіки вищої школи. Методологічні підходи в педагогіці вищої школи. Системний підхід. Синергетичний підхід. Герменевтичний підхід. Особистісно-діяльнісний підхід. Культурологічний підхід. Аксиологічний підхід. Компетентнісний підхід.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Методологічне підґрунтя педагогіки вищої школи.</i> <i>Стислий зміст.</i> Визначення поняття «методологія вищої освіти». З'ясування рівнів, філософських засад, методологічних підходів педагогіки вищої школи. Виконання тестових завдань для перевірки.	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<i>Стислий зміст.</i> Визначення поняття «методологія вищої освіти». З'ясування рівнів, філософських засад, методологічних підходів педагогіки вищої школи. Виконання тестових завдань для перевірки.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань	Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання
<i>Тема 4. <u>Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Специфіка діяльності педагога у вищому навчальному закладі. Типологія викладачів. Основні напрями діяльності викладача вищого навчального закладу. Вимоги до особистості викладача вищого навчального закладу.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу.</i> <i>Стислий зміст.</i> Основні напрями діяльності викладача ВНЗ. З'ясування специфіки, основних напрямів діяльності педагога у вищому навчальному закладі та вимог до особистості викладача ВНЗ. Визначення типологій викладачів. Виконання контрольних тестових завдань. Опрацювання діагностичного тесту: «Чи сформований у Вас педагогічний такт?»	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<i>Стислий зміст.</i> Основні напрями діяльності викладача ВНЗ. З'ясування специфіки, основних напрямів діяльності педагога у вищому навчальному закладі та вимог до особистості викладача ВНЗ. Визначення типологій викладачів.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання
<i>Тема 5. <u>Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Студентство як соціальна група. Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів. Адаптація студентства у вищому навчальному закладі. Студентське самоврядування у вищому закладі освіти. «Я-концепція» творчого саморозвитку студента.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності.</i> <i>Стислий зміст.</i> Студентство як соціальна група. З'ясування психологічних особливостей студентського віку. Визначення типологій студентів. Адаптація студентства у вищому навчальному закладі. Студентське самоврядування у вищому закладі освіти. «Я-концепція» творчого саморозвитку студента. Опрацювання діагностичного тесту "Чи впевнені Ви в собі?"	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<i>Стислий зміст.</i> Студентство як соціальна група. Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів. Адаптація студентства у вищому навчальному закладі. Студентське самоврядування у вищому закладі освіти. «Я-концепція» творчого саморозвитку студента.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання
<i>Тема 6. <u>Основи дидактики вищої школи.</u></i>		
Лекції	<i>Стислий зміст.</i> Поняття про дидактику вищої школи. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі. Методи та форми організації навчального процесу у вищій школі.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <i>Основи дидактики вищої школи.</i> <i>Стислий зміст.</i> Визначення змісту поняття «дидактика вищої школи». Закономірності та принципи процесу	Індивідуальні завдання

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань	Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання
	навчання у вищому навчальному закладі. Методи та форми організації навчального процесу у вищій школі.	
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Визначення змісту поняття «дидактика вищої школи». Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі. Методи та форми організації навчального процесу у вищій школі.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання
<u>Тема 7. Виховання у вищому навчальному закладі.</u>		
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Сутність виховання у вищому навчальному закладі. Виховний процес у вищому навчальному закладі. Закономірності та принципи виховання. Діалогічний характер виховання. Основні напрями виховної роботи. Роль куратора у вихованні студентської молоді.	Участь в обговоренні на лекції
Практичні заняття	Тема. <u>Виховання у вищому навчальному закладі.</u> <u>Стислий зміст.</u> Процес виховання у ВНЗ. Сучасні парадигми виховання. Система та основні напрями виховання студентів. Характеристика форм і методів виховання студентів у процесі навчання. Організація дозвілля студентів. Виховна робота у позанавчальний час.	Індивідуальні завдання
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Процес виховання у ВНЗ. Сучасні парадигми виховання. Система та основні напрями виховання студентів. Характеристика форм і методів виховання студентів у процесі навчання. Організація дозвілля студентів. Виховна робота у позанавчальний час.	Опитування під час практичних занять; індивідуальні завдання

3 РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Номер теми	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		лк	пз	лб	завд	с.р.		лк	пз	лб	завд	с.р.
2-й семестр												
1	13	2	2			9	12	2	2		8	
2	13	2	2			9	13				13	
3	13	2	2			9	13				13	
4	13	2	2			9	13				13	
5	13	2	2			9	13				13	
6	13	2	2			9	13				13	
7	12	2	2			8	13				13	
Всього годин	90	14	14			62	90	2	2		86	

4 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
<p><i>Знати:</i> здобувач вищої освіти демонструє глибокі та міцні знання програмного матеріалу, додаткового матеріалу та нормативних документів. Навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки.</p> <p><i>Вміти:</i> здобувач вищої освіти володіє вміннями аналізувати конкретні педагогічні факти у контексті соціокультурного, економічного та політичного розвитку людства, вміє визначати закономірності розвитку педагогічних явищ та процесів, володіє навичками самостійного аналізу першоджерел з педагогіки.</p>			
82 – 89	B	добре	зараховано
<p><i>Знати:</i> здобувач вищої освіти дає відповіді, в яких відтворюється значна частина програмного та додаткового матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень педагогіки вищої школи.</p> <p><i>Вміти:</i> здобувач вищої освіти вміє застосовувати узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою, певною мірою аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки, його відповідь має відрізняється ґрунтовністю, логічністю. Допускаються певні неточності.</p>			
74 – 81	C	добре	зараховано
<p><i>Знати:</i> здобувач вищої освіти повністю володіє теоретичними питаннями але в межах програмного матеріалу, який викладено у відповідності до вимог.</p> <p><i>Вміти:</i> здобувач вищої освіти виконує в цілому правильно практичні завдання, але мають місце окремі неточності.</p>			
64 – 73	D	задовільно	зараховано
<p><i>Знати:</i> здобувач вищої освіти дає відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю проблем педагогіки вищої школи, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури.</p> <p><i>Вміти:</i> здобувач вищої освіти намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.</p>			
60 – 63	E	задовільно	зараховано
<p><i>Знати:</i> здобувач вищої освіти неповністю розкриває теоретичні питання, у відповіді припускається</p>			

суттєвих помилок. <i>Вміти:</i> здобувач вищої освіти при виконанні практичних завдань припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.			
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
Виставляється здобувачу вищої освіти, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.			
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Виставляється здобувачу вищої освіти, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.			

5 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

5.1 Документи і форми навчально-методичного забезпечення дисципліни

1. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Основи педагогіки вищої школи» (для студентів денної форми навчання загальноуніверситетської магістратури). Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – 37с.
2. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Основи педагогіки вищої школи» (для студентів заочної форми навчання загальноуніверситетської магістратури) Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – 29 с.
3. Методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» (для студентів-магістрантів усіх спеціальностей усіх форм навчання) / Укл.: О.Г.Олексієнко. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. – 38с.
- 4.2. Педагогіка вищої школи: практикум (для студ.-магістрантів усіх спец. усіх форм навч.). / Укл.: О.Г.Олексієнко. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. – 65с.

5.2 Джерела інформації

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. Київ, 2010. 164с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. Д., 2014. 416 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: Знання, 2005. 486 с.
5. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
6. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник / В.П. Головенкін; 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
7. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Вища освіта України. Головний редактор: Віктор Андрущенко. 1 том. Київ-Кіровоград. 2014.
8. Шапран О.І., Новак О.М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2018. 280 с.
9. Філософія освіти: навчальний посібник / К.: Вид-во НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2009. 328 с.

10. Positive Personality Education: An Ontological Aspect /I. Safonova, T. Antonenko, H. Shevchenko, //Journal of History Culture and Art Research, 9(1), 133–144, 2020. (Web of Science)
11. Сафонова І.А. Гуманитарність як домінуючий принцип педагогічного образования. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць* Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В.Даля, 2017. Вип. 4 (79). С. 244-257.
12. Сафонова І.О. Про деякі аспекти виховання в сучасній педагогіці. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць*. Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В. Даля, 2018. Вип. 5 (86). С. 156-172.
13. Сафонова І.О. Виховання особистості у контексті позитивної педагогіки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць*. Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В.Даля, 2019. Вип. 3 (90). С. 173–187.
14. Oleksiyenko O. Impact of Convergence of Smart-Technology as Compared to Traditional Methodological Tools on Fostering Cognitive Aspects of Leadership Competencies in the Process of Vocational Training of Students / Oksana H. Oleksiyenko, Oksana M. Martsyniak-Dorosh, Sergii V. Mishyn, Oleksander M. Buryanovatiy, Borys A. Yakymchuk // Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment, 2019. – 7(1). – P. 1-8. (Scopus).
15. Oleksiyenko O. The role of Smart-education in student youth spiritual cultural formation / O. Oleksiyenko // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць / За матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування духовної безпеки особистості в умовах сьогодення: виклики і проблеми»; Ч.1 / Гол. редактор Г.П. Шевченко. – Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В. Даля, 2019. – Вип. 1(88) – С. 124-131.*
16. Олексієнко О.Г. Вплив ціннісних орієнтацій на формування особистості сучасної молоді / О.Г. Олексієнко // *Вісник ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів : вид-во „Десна Поліграф”, 2016. – Вип. 140. – С. 316-319.*
17. Олексієнко О.Г. «Ідеальна» лекція у вищій школі / О.Г. Олексієнко, В.Л. Калашник // *Вісник ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення педагога», 26-27 квітня 2018р.– Том 1.– Чернігів : вид-во „Десна Поліграф”, 2018. – Вип. 151. – С. 82-85.*